

Sygn. akt II Ca 59/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan (spr.)

Sędziowie: Sądu Okręgowego Anna Podolska-Kojtych

Sądu Rejonowego Marta Postulska-Siwiek

Protokolant protokolant sądowy Katarzyna Szumiło

po rozpoznaniu w dniu 25 marca 2014 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. M. (1)

przeciwko J. M. (2)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Łukowie z dnia 21 listopada 2013 roku, sygn. akt I C 594/12

oddala apelację.

Sygn. akt II Ca 59/14

UZASADNIENIE

Powód J. M. (1) wnosił w pozwie o zasądzenie od pozwanej J. M. (2) kwoty 26 800 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa (31 grudnia 2012 roku) do dnia zapłaty. Wskazana kwota stanowiła wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z lokalu mieszkalnego pod adresem: ul. (...), w Ł.. Własnościowe spółdzielcze prawo do opisanego lokalu przysługuje po 1/2 części powodowi i H. M.. Pozwana, ich córka, zamieszkiwała w opisanym lokalu od 3 stycznia 2002 roku. Powód zmuszony był wyprowadzić się z lokalu w czerwcu 2007 roku będąc w głębokim konflikcie z H. M. i pozwaną i od tamtej daty pozwana zamieszkuje w lokalu bez tytułu prawnego. W związku z tym powód domaga się wynagrodzenia za okres: 1 czerwca 2007 – 31 grudnia 2012 roku, obliczając wysokość odszkodowania należnego z każdy miesiąc na kwotę 400 zł, co stanowi w jego ocenie czynsz, jaki powód mógłby uzyskać z wynajmu połowy lokalu. W tym zakresie pełnomocnik powoda popierał powództwo do zamknięcia rozprawy. Wnosił ponadto o zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych. (k. 2-4)

Pozwana J. M. (2) wносиła o oddalenie powództwa (k. 32, 34).

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2013 r., (sygn. akt I C 594/12) Sąd Rejonowy w Łukowie oddalił powództwo (k.35).

Sąd Rejonowy ustalił, że na podstawie umowy sprzedaży zawartej w formie aktu notarialnego Rep. A Nr (...), zawartego dnia 17 grudnia 2001 roku przed notariuszem M. N. w Ł. – J. M. (1) i H. M. nabyli – na zasadach wspólności

ustawowej małżeńskiej - od S. O. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego pod adresem: ul. (...), (...)- (...) Ł., wchodzącego do zasobu mieszkaniowego (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł., o powierzchni użytkowej 84,80 m kwadratowego, składającego się z 5 pokoi, łazienki, WC i przedpokoju. Powyższe prawo majątkowe przysługuje dotychczas obojgu nabywcom.

Sąd ustalił, że aktualnie wspólność majątkowa małżeńska ustała, pomiędzy współwłaścicielami toczy się przed Sądem Rejonowym w Łukowie pod sygnaturą I Ns 338/11 sprawa o podział majątku dorobkowego. Nie doprowadziła dotychczas do zmiany stanu prawnego lokalu.

Ponadto Sąd Rejonowy dokonał ustaleń, że J. M. (2), ur. (...), córka J. M. (1) i H. M., zamieszkała w opisanym lokalu w dniu 2 stycznia 2002 roku za zgodą obojga rodziców. Od tamtej pory zamieszkiwała w tym lokalu, w tym w okresie od 1 czerwca 2007 roku do 31 grudnia 2012 roku – nieprzerwanie. W okresie zamieszkiwania J. M. (2) nie opłacała na rzecz żadnego z rodziców żadnego czynszu z tytułu zamieszkiwania w tym lokalu. Jednakże żadne z rodziców takich świadczeń się od niej nie domagało. Także J. M. (1) przed wytoczeniem powództwa w niniejszej sprawie nie domagał się od niej wcześniej żadnego wynagrodzenia za korzystanie z lokalu.

Sąd Rejonowy ustalił, że wskutek konfliktu z H. M. i J. M. (2) w maju 2007 roku J. M. (1) opuścił opisany lokal przy ul. (...) i aktualnie mieszka w bardzo złych warunkach. H. M. i J. (nazwana pomyłkowo K.) M. sprzeciwiają się jego ponownemu zamieszkaniu w lokalu, w związku z tym toczy się przeciwko nim z powództwa J. M. (1) sprawa o dopuszczenie go do współposiadania lokalu – I C 593/12 Sądu Rejonowego w Łukowie.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód nie wytoczył jednak powództwa o eksmisję J. M. (2) z lokalu. Aktualnie w lokalu zamieszkują tylko J. M. (2) i H. M.. H. M. akceptuje nadal pobyt J. M. (2) w lokalu.

Sąd Rejonowy dokonał ustaleń, że z uwagi na zaległości wobec (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł. - nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 4 grudnia 2012 roku w sprawie I Nc 745/12 po rozpoznaniu rozprawie sprawy z powództwa (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł. Sąd Rejonowy w Łukowie, I Wydział Cywilny zasądził na rzecz powoda (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł. od J. M. (1), H. M. i J. M. (2) – solidarnie - kwotę 20 067, 85 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 sierpnia 2012 roku do dnia zapłaty. Wyrokiem z dnia 25 lutego 2013 roku w sprawie I C 7/13 Sąd Rejonowy w Łukowie, I Wydział Cywilny po rozpoznaniu dnia 25 lutego 2013 roku w Ł. na rozprawie sprawy: z powództwa (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł. przeciwko pozwanemu J. M. (1) o zapłatę na skutek sprzeciwu pozwanego J. M. (1) od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 4 grudnia 2012 roku w sprawie I Nc 745/12 – zasądził na rzecz powoda (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł. od J. M. (1) kwotę 20 067, 85 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 sierpnia 2012 roku do dnia zapłaty – przy czym z tytułu wskazanej należności solidarnie z H. M. i J. M. (2) co do których zapadło prawomocne rozstrzygnięcie w nakazie zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 4 grudnia 2012 roku w sprawie I Nc 745/12; nadto zasądził na rzecz powoda (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł. od pozwanego J. M. (1) tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 2 717 zł, przy czym w zakresie kwoty 2 492 zł solidarnie z H. M. i J. M. (2) co do których zapadło prawomocne rozstrzygnięcie w nakazie zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 4 grudnia 2012 roku w sprawie I Nc 745/12. Wyrok jest prawomocny.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie dowodów powoływanych w treści uzasadnienia, wskazując że stan faktyczny nie był przedmiotem sporu pomiędzy stronami, ustalony został przez Sąd na podstawie wyjaśnień stron w zakresie takim, w jakim nie były wzajemnie kwestionowane, dowodów z dokumentów, przytaczanych w uzasadnieniu odpowiednio, oraz okoliczności znanych Sądowi z urzędu.

Opierając się na tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo jest niezasadne i podlega oddaleniu. Sąd Rejonowy przytoczył treść art. 405 k.c. i wskazał, że nie może on mieć w tej sprawie zastosowania gdyż co prawda pozwana w okresie objętym żądaniem pozwu korzystała z mienia powoda nieodpłatnie – nie regulując na jego rzecz żadnej kwoty pieniężnej ani też innych świadczeń, stanowiących dlań wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, jednakże w niniejszej sprawie nieodpłatne korzystanie przez pozwaną z lokalu w okresie objętym pozwem było korzystaniem mającym podstawę prawną. Tylko natomiast korzystanie bez takiej podstawy stanowiłoby podstawę do powstania roszczenia o odszkodowanie za bezumowne korzystanie. W ocenie Sądu Rejonowego zamieszkanie przez

pozwaną w lokalu za zgodą rodziców i jej dalsze nieodpłatne zamieszkiwanie tam oznacza, że zawiązał się stosunek zobowiązaniowy odpowiadający umowie użyczenia. Powód i jego małżonka tolerowali nieodpłatne zamieszkiwanie pozwanej w lokalu. Sąd Rejonowy przytoczył treść art. 710 kc i stwierdził, że aprobata właścicieli lokalu stanowiła dla pozwanej dostateczną podstawę prawną do korzystania z lokalu.

Następnie Sąd Rejonowy zważył, że właściciel lub inny uprawniony do władania rzeczą, od którego biorący rzecz wywodzi swoje uprawnienia, jest uprawniony także do cofnięcia zgody na korzystanie z lokalu. Jednakże powód nawet po wyprowadzeniu się z lokalu nie cofnął pozwanej zgody na dalsze korzystanie z lokalu. Wytoczenie powództwa o dopuszczenie do współposiadania zmierzało nie do usunięcia z lokalu pozwanej, lecz do umożliwienia zamieszkania tam powodowi. Pomyślnie dla powoda zakończenie sprawy nie oznaczało zatem pozbawienia pozwanej z obecnej sprawy możliwości zamieszkiwania w lokalu, którego dotyczy sprawa, ani zmiany zasad korzystania przez nią z lokalu. Pierwszym oświadczeniem woli powoda, jakie może zostać potraktowane jako wypowiedzenie przez powoda umowy użyczenia, jest dopiero wytoczenie powództwa w niniejszej sprawie. Nastąpiło to 31 grudnia 2012 roku, zatem w ostatnim dniu terminu objętego pozwem. Zatem w całym wcześniejszym okresie władania przez pozwanego lokalem – było to posiadanie na podstawie umowy użyczenia. Co więcej, według Sądu Rejonowego oświadczenie powoda samo przez się nie mogło doprowadzić do natychmiastowego rozwiązania umowy użyczenia. Sąd Rejonowy bowiem uznał, że jakkolwiek brak jest w k.c. przepisów jednoznacznie regulujących zasady rozwiązania umowy użyczenia, w przypadku gdy (jak w niniejszej sprawie) jest to użyczenie na czas nie oznaczony, powszechnie przyjęta interpretacja przyjmuje, że umowa może zostać rozwiązana przez wypowiedzenie. Przy czym przez analogię – z uwagi na podobny charakter umów - znajdować powinny zastosowanie przepisy o zasadach rozwiązania przez wypowiedzenie umowy najmu. W przypadku lokalu mieszkalnego – zgodnie z art 688 kc jeżeli czas trwania umowy najmu lokalu nie jest oznaczony, a czynsz płatny jest miesięcznie, najem można wypowiedzieć najpóźniej na 3 miesiące naprzód na koniec miesiąca kalendarzowego. Zatem zdaniem Sądu Rejonowego umowa użyczenia lokalu pozwanej – nawet przy założeniu skuteczności oświadczenia woli powoda o wypowiedzeniu umowy użyczenia – i tak obowiązywała by nadal w okresie znacznie wybiegającym w przód w porównaniu z okresem objętym pozwem.

Ponadto Sąd Rejonowy powołując się na treść art. 199-204 kc zważył, że oświadczenie woli powoda i tak nie mogło skutecznie prowadzić do rozwiązania umowy użyczenia gdyż udostępnienie nieruchomości lub jej fizycznej części do użytkowania osobie innej niż współwłaściciele (w tym wypadku – osoby, którym służy prawo rzeczowe) stanowi w ocenie Sądu czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu nieruchomością i wymaga zgody wszystkich współwłaścicieli. Rozwiązanie takiej umowy, także przez jej wypowiedzenie, ma podobny charakter, w związku z tym wypowiedzenie dokonane samodzielnie przez powoda bez zgody pozostałych współwłaścicieli nie wywarło skutku w postaci rozwiązania umowy. Także w przypadku kwalifikacji czynności wypowiedzenia umowy użyczenia jako czynności zwykłego zarządu – czynność ta była także bezskuteczna, potrzebna jest bowiem do niej zgoda większości współwłaścicieli, obliczanej według wielkości udziałów. Wobec opozycji współwłaścicielki powód miał też możliwość domagania się rozstrzygnięcia przez Sąd, jednak wskazane postępowanie nie odbyło się.

Podsumowując, Sąd Rejonowy uznał, że umowa użyczenia nawet obecnie nie wygasła ani nie została rozwiązana przez skuteczne wypowiedzenie. Zatem tym bardziej pozwana w okresie objętym powództwem nie korzystała z nieruchomości bez podstawy prawnej, nie ma zatem obowiązku odszkodowawczego względem powoda.

Od wyroku Sądu Rejonowego w Łukowie z dnia 21 listopada 2013 roku apelację wniósł powód, zaskarżając wyrok w całości (k. 54-56), podniósł następujące zarzuty:

1. nierozpoznania istoty sprawy;
2. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów i przyjęcie wbrew zasadom doświadczenia życiowego i zasadom wiedzy, iż powód J. M. (1) nie wypowiedział umowy użyczenia, nie zażądał zwrotu rzeczy;
3. naruszenia art. 199 k.c. poprzez jego niezasadne zastosowanie;

4. naruszenia art. 688 k.c. poprzez jego niezasadne zastosowanie;
5. naruszenia art. 716 k.c. poprzez zaniechanie jego zastosowania.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Łukowie do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda jest bezzasadna i w związku z tym podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Odnosząc się do wniosku skarżącego o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania należy wskazać, że z art. 386 § 2 i 4 k.p.c. wynika, że uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić tylko w razie stwierdzenia nieważności postępowania, w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie nie zachodzi żadna z powołanych podstaw uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. W szczególności nie można zgodzić się z twierdzeniem skarżącego, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż Sąd Rejonowy odniósł się do tego co było przedmiotem sprawy. Wprawdzie Sąd Rejonowy jako podstawę swojego rozstrzygnięcia powołał art. 405 k.c., co nie było prawidłowe, gdyż podstawę żądania pozwu mógł stanowić art. 230 k.c. w zw. z art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. i w związku z art. 251 k.c., ewentualnie art. 18 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego. Niemniej jednak błędne powołanie podstawy prawnej nie skutkuje nierozpoznaniem istoty sprawy, gdyż Sąd Rejonowy poddał analizie wszelkie okoliczności istotne także z punktu widzenia tych unormowań i żądania powoda (w szczególności zasady zajmowania lokalu przez pozwaną) i trafnie uznał, że pozwana nie jest zobligowana do zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z lokalu, gdyż korzystanie to ma podstawę prawną w stosunku użyczenia, a z istoty tego stosunku wynika jego bezpłatność (art. 230 in fine k.c. w zw. z art. 710 k.c.).

Dlatego też nieuzasadnione są także pozostałe zarzuty pozwanego podniesione w apelacji. Po pierwsze należy wskazać, że Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych dotyczących okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a także prawidłowej oceny materiału dowodowego. W związku z powyższym Sąd Okręgowy przyjął ustalenia sądu pierwszej instancji jako własne. Ponowne powoływanie tych ustaleń jest zbędne.

W tym zakresie nie jest zasadny zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Zarzut ten apelujący odnosi ogólnie do uznania iż powód nie wypowiedział umowy użyczenia i nie zażądał zwrotu rzeczy, nie wskazując w jaki sposób sąd przyjmując takie ustalenia przekroczył granice swobodnej oceny dowodów, w szczególności z jakich dowodów miałyby wynikać ustalenia przeciwne.

Skuteczne podniesienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd przy ocenie wiarygodności i mocy dowodowej określonych dowodów przekroczył granice swobodnej oceny, na rzecz oceny dowolnej, sprzecznej ze wskazaniami wiedzy, doświadczeniem życiowym i regułami logicznego myślenia. W szczególności koniecznym jest wskazanie konkretnych dowodów, których ocena, dokonana przez Sąd I instancji, miałyby być wadliwa. Apelacja powoda nie spełnia tych wymagań. Powód nie wskazał w apelacji jakie dowody miałyby wskazywać na to, że wypowiedział umowę, czy zażądał zwrotu lokalu od pozwanej. Zdaniem Sądu Okręgowego brak jest takich dowodów, co słusznie przyjął Sąd Rejonowy.

W konsekwencji trafnie uznał Sąd Rejonowy, że córka powoda w spornym okresie, tj. co najmniej do 31 grudnia 2012 roku miała tytuł prawny do zajmowania spornego mieszkania. Rozważania Sądu Rejonowego dotyczące istniejącej

miedzy stronami umowy użyczenia i braku skutecznego jej wypowiedzenia są jak najbardziej prawidłowe i wynikają wprost ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów skarżącego trzeba wskazać, że co do zasady do ustania stosunku użyczenia mógłby mieć zastosowanie art. 716 k.c. bądź przez analogię 688 k.c. w zależności od powołanej przez użyczającej przesłanki żądania opuszczenia lokalu (czy jest to przyczyna z art. 716 k.c., czy tylko ogólnie wypowiedzenie stosunku).

Jednakże w sprawie niniejszej nie zachodziły podstawy do odwoływania się do art. 716 k.c., gdyż brak jest danych do przyjęcia, aby powód złożył pozwanej oświadczenie, które zawierałoby żądanie zwrotu rzeczy (lokalu). Aby przepis ten miał zastosowanie nie wystarczy bowiem zaistnienie przesłanek w nim wskazanych (powołanych w apelacji) ale musi nastąpić przede wszystkim żądanie zwrotu rzeczy przez uprawnionego. W tej sprawie brak jest danych wskazujących na to, że takie oświadczenie miało miejsce. Powód w toku całego procesu nie przedstawił jakiegokolwiek dowodu iż kierował do córki żądanie zwrotu mieszkania, jego opuszczenia, jak też nie wytoczył przeciwko niej powództwa o eksmisję.

Ponadto wskazać należy, że nawet gdyby pozew w niniejszej sprawie (o zapłatę) czy w sprawie I C 593/12 (o dopuszczenie do współposiadania) można byłoby uznać za wypowiedzenie stosunku użyczenia to i tak powództwo należałoby oddalić jako niezasadne, gdyż powód domaga się w nim zapłaty za okres przed dniem doręczenia tych pozwów (od 1 czerwca 2007 r. do 31 grudnia 2012 r.). W tej sytuacji wywody Sądu Rejonowego na tle art. 199 – 204 k.c. były zbędne i bezprzedmiotowe.

Z tych wszystkich względów i w oparciu o powołane wyżej przepisy Sąd Okręgowy uznał, że rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego oddalające powództwo jest prawidłowe i oddalił apelację.